

* * *

Спомени и размишления

Бѣхъ ученикъ въ българската гимназия въ Солунъ. Отъ тогава е изтекълъ цѣлъ половинъ вѣкъ, но до сега спомени тѣ ми за виденото и преживѣното въ столицата на Македония оставатъ незаличими въ паметъта ми. Единъ най-слабъ намекъ за тоя градъ е достатъченъ за да се занижатъ предъ мене, като на кино, редица картини изъ всѣкидневния ми животъ. Ето и сега азъ виждамъ по улицитѣ му неспирния токъ на заетитѣ съ грижитѣ си негови жители; виждамъ непрекъснато оживѣнитѣ му чаршии, тържища, дюкани и слушамъ не на едно мѣсто при покупкитѣ да се говори на моя майчинъ езикъ — български. Даже и сега като че ли чувамъ ароматичнитѣ напѣви на гжсти мравуняци хамали, товарящи или разтоварящи редица гемии и лодки, залепени на самия кей или свързани съ него посрѣдствомъ мостъ. А още по-нататкъ край брѣга на залива, още по-живо виждамъ какъ рибарски чети отъ десетки едри брадати люде, облѣчени въ широки салтамарки, теглятъ дълги мрежи къмъ плажа и пѣятъ въ тактъ.

Въ онова време търговията, индустрията, занаятитѣ, рибарството, лодкарството и всичката груба работа въ Солунъ бѣха въ ржцетѣ на евреитѣ, които съставляваха $\frac{3}{4}$ отъ жителитѣ му, общо наброяващъ не по-малко отъ 120,000 души. Солунъ тогава изглеждаше като чисто еврейски градъ, което най-силно се забелязваше въ сжботенъ день когато градътъ просто замираше, понеже евреитѣ, вѣрни на обичаитѣ и религиознитѣ си задължения, презъ тоя день на седмицата се въздържаха и отъ най-невинната и най-дребната работа не само въ града, но и въ самитѣ си домове.

Тѣй въ Солунъ азъ добихъ първитѣ си впечатления за тоя забележителенъ народъ, който, както е известно, въпрѣки всички преследвания, нещастия и превратности въ сждбата си, не само се е опазилъ като етническа разновидность, но макаръ и прѣснатъ по всички страни на свѣта, се е увеличилъ до почтения брой 17.000,000 души. Броятъ е колосаленъ и, както щемъ да го обясняваме, не можемъ да не признаемъ, че това е народъ съ несѣкрушима национална жизненость, достойна за възхищение и подражение и, което е най-важното, национална жизненость еднакво здрава, както всрѣдъ богатитѣ слоеве, така особено всрѣдъ неободримитѣ бедни маси едва припечелващи ежедневния си хлѣбъ.

Минаха години и жизнениятъ ми пътъ ме доведе до столицата на България. Тогава преди 46 години, София наброяваше само нѣколко десетки хиляди жители, главно отъ чиновничество, войска, дребни търговци и занаятчи, учаща се младежъ, служащи и слуги, и непрекъснато приидващи на